

מחשבות על הגיליון השני

הקדמה

טייערע לייענערס,

אנחנו שמחים ומתרגשים לפרוס בפניכם את הגיליון השני של **איבערזעץ**. גם הפעם עבדנו לילות כימים כדי להביא לכם מבחר רחב של טקסטים חשובים, מגוונים, של כותבים שכבר תורגמו לצד כאלה שטרם תורגמו, של כותבות שנשכחו בראי ההיסטוריה הגברית, של מתרגמים מנוסים לצד מתרגמים מתחילים.

מלאכת התרגום של שפה כמו יידיש – שעברה רצח עם ושורדת בצורות מפתיעות – היא ארוכה, דקדקנית, נתונה לפרשנות. איך פותרים תרגום של ניבים מקומיים תוך שמירה על כללי השפה שנהגו ונכתבו מחדש שוב ושוב במאות השנים האחרונות. כל טקסט עובר עריכה, ועריכה מחדש, ובדיקת ניקוד ודקדוק והתייעצות נוספת בין המתרגם, העורך, המתרגם ושוב, ממש עד לרגעי ה"ירידה לדפוס" האחרונים. עבורנו זה האתגר, היופי והייחודיות של השפה, של הדרישות שלה כשמנסים לתרגם אותה.

כך, ובעמל רב, הצלחנו להביא בגיליון זה שירים נפלאים של כמה מהיוצרים החשובים והמוכרים יותר של היידיש, כמו איציק מאנגער, יעקב גלאטשטיין, לייב קוויטקא ודבורה פוגל, ובפעימה מאוחרת של הגיליון תצטרף אליהם גם הסופרת רחל ברכות, עם סיפור קצר בתרגומה של נורית אורחן. נוסף על אלה, ראיון עם יוצרות המופע "צאינה וראינה", על יצירה עכשווית ביידיש, עם שאלות של זהות שרלוונטיות גם לישראל של 2022. דוד רוסקיס, בין חוקרי ספרות היידיש החשובים החיים כיום, מציע לנו מניפסט חדש, עם המלצות חדות לקהילת המתרגמות.

בנוסף, בגיליון זה, אנחנו גם פותחים את ממשק ה"שפיל", מרחב לתרגומים ניסיוניים. החלוקה בין השפיל לבין החלק המרכזי באתר היא חלוקה ניואנסית, שהרי בשני המרחבים אנחנו מפרסמים תרגומים, אבל השפיל הוא המרחב הקרנבלי של האתר – יש בו פחות הגדרות, הוא מאפשר יותר התנסות ובדיקת גבולות ומזמין אליו מתרגמים מרקעים שונים.

ללא ספק, הפרויקט הגדול שמתחיל את דרכו בגיליון זה, הוא פרסום שיריו של בנימין הרשב ביידיש לצד התרגומים לעברית. הרשב, או בשמו המקורי – הרושובסקי, מוכר לקהל הקוראים הישראלי בעיקר בעקבות כתבי ביקורת הספרות שלו ומחקריו על ספרות ובעיקר על שירה ישראלית. נוסף על אלה, כמובן, תרגומיו לעברית את ברטולד ברכט, יעקב גלאטשטיין, שלום עליכם, אברהם סוצקבר ועוד. אלא שהרשב, כפי שעולה מיצירתו הענפה וגם מחיבור על אודותיו שכתבה לנו בתו, דפנה קוק, היה מושקע כל חייו בכתיבה ביידיש כמו גם בשימור והמשך התרבות היידישאית לצד ובתוך התרבות העברית. נמשיך ונעלה חומרים מעזבונו, שנתרם לנו באדיבות המשפחה, גם בחודשים הקרובים.

האָט הנאה,

Children at the Medem Sanatorium clustered around the Folks-tsaytung, the newspaper of the Bund, Międzeszyn, Poland, 1930s. From the Archives of the YIVO Institute for Jewish Research